

АНОТАЦІЯ

Семченко В.О. «Кримське питання в телеграм-каналах: трансформація маніпулятивних наративів». – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 061 Журналістика. – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, Харків, 2026.

Дисертаційне дослідження присвячено комплексному вивченню маніпулятивних наративів у телеграм-каналах із висвітленням кримського питання. Робота охоплює період 2014–2025 років як загальні хронологічні рамки проблематики, водночас емпіричний корпус дослідження становить понад 1 000 публікацій 20 телеграм-каналів проукраїнської та проросійської спрямованості за 2019–2025 роки.

Актуальність дослідження зумовлена безпрецедентним інформаційним протистоянням в українському медіапросторі після анексії Криму Російською Федерацією у 2014 році та його радикальною інтенсифікацією після повномасштабного вторгнення у 2022 році. Telegram перетворився на ключову платформу для поширення новин і формування громадської думки в Україні: за даними Internews Network, у 2024 році 73 % українців використовували цей месенджер як основне джерело новин. Водночас функціонування телеграм-каналів поза традиційними механізмами редакційного контролю та модерації створює сприятливі умови для поширення маніпулятивного контенту, що обумовлює необхідність системного наукового аналізу механізмів формування та трансформації наративів у цифровому середовищі.

Мета роботи – виявити та проаналізувати еволюцію наративів у телеграм-каналах із висвітленням кримської проблематики в період 2014–2025 років, визначити ключові стратегії маніпулятивного впливу та їх трансформацію під впливом соціально-політичних чинників.

Об'єктом дослідження є медіадискурс телеграм-каналів, присвячених висвітленню кримського питання. Предметом – маніпулятивні наративи та стратегії їхнього конструювання в проукраїнських і проросійських телеграм-каналах у контексті інформаційного протистояння.

Методи дослідження включають комплекс загальнонаукових (аналіз і синтез, індукція та дедукція, порівняння, узагальнення) та спеціальних методів: кількісний і якісний контент-аналіз, критичний дискурс-аналіз за методологією Т. ван Дейка, лексико-семантичний аналіз, наративний аналіз та компаративний аналіз. Дослідження побудовано на порівнянні двох періодів: довоєнного (2019–2021) та воєнного (2022–2025).

У першому розділі систематизовано теоретичні підходи до вивчення понять «кримське питання», «наратив» та «маніпуляція» в контексті медіадосліджень, розглянуто специфіку Telegram як медіаплатформи та обґрунтовано теоретичну рамку дослідження з опорою на теорії наративної парадигми У. Фішера, фреймінгу Р. Ентмана та критичного дискурс-аналізу Т. ван Дейка.

У другому розділі розроблено методологічний інструментарій для аналізу маніпулятивних наративів у телеграм-каналах, зокрема критерії ідентифікації каналів проукраїнської та проросійської спрямованості на основі лексико-семантичних маркерів, обґрунтовано періодизацію дослідження та описано процедуру формування емпіричної бази.

У третьому розділі досліджено еволюцію наративів українських телеграм-каналів про Крим від локальної проблематики довоєнного періоду до воєнізованого дискурсу після повномасштабного вторгнення, проведено порівняльний аналіз тематичних пріоритетів, лексичних характеристик та

тональності двох періодів, а також виконано кейс-аналіз висвітлення ударів по Кримському мосту як вузлового елементу наративу деокупації.

У четвертому розділі виявлено та класифіковано маніпулятивні стратегії проросійських телеграм-каналів (історична легітимізація, «референдумна» легітимізація, стратегія «порятунку», «розвитку та процвітання», воєнна нормалізація, кризова комунікація, дискредитація опонентів, доносительство) та проукраїнських каналів (правова делегітимізація, документування репресій, воєнна героїзація, народний краудсорсинг, деанонімізація), а також проаналізовано трансформацію цих стратегій після початку повномасштабного вторгнення.

У п'ятому розділі проаналізовано етичні дилеми журналістської відповідальності при висвітленні кримської тематики в умовах збройного конфлікту, здійснено розмежування між маніпуляцією як сутністю проросійського дискурсу та маніпуляцією як засобом у проукраїнському дискурсі, досліджено дилеми безпеки джерел, верифікації, мови та координації з військовими структурами, сформульовано рекомендації щодо саморегулювання та підвищення інформаційної стійкості суспільства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше здійснено комплексний аналіз еволюції наративів у телеграм-каналах із висвітленням кримського питання за період 2014–2025 років; розроблено критерії ідентифікації телеграм-каналів проукраїнської та проросійської орієнтації на основі лексико-семантичних маркерів; виявлено механізми трансформації наративів від локальної проблематики до воєнізованого дискурсу під впливом ескалації збройного конфлікту. Удосконалено методологію критичного дискурс-аналізу стосовно месенджер-платформ як специфічного типу медіа, класифікацію маніпулятивних стратегій у контексті інформаційного протистояння та підходи до аналізу етичних дилем журналістської діяльності в умовах війни.

Практичне значення одержаних результатів визначається можливістю їх використання в діяльності державних органів для оптимізації інформаційної політики щодо тимчасово окупованих територій, у роботі редакцій медіа для вдосконалення стандартів висвітлення кримської тематики, у системі медіаосвіти для формування критичного мислення аудиторії та в міжнародній медіадипломатії для протидії російській пропаганді.

Ключові слова: кримське питання, телеграм-канали, маніпулятивний наратив, дискурс-аналіз, фреймінг, інформаційне протистояння, проросійський дискурс, проукраїнський дискурс, медіаманіпуляція, лексико-семантичні маркери, воєнізований дискурс, деокупація, журналістська етика, цифрові медіа, інформаційна війна.

ABSTRACT

Semchenko V. “The Crimean Question in Telegram Channels: Transformation of Manipulative Narratives”. – Qualifying scientific work in manuscript form.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in specialty 061 Journalism. – V. N. Karazin Kharkiv National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Kharkiv, 2026.

The dissertation research is devoted to a comprehensive study of manipulative narratives in Telegram channels covering the Crimean issue. The work covers the period 2014–2025 as general chronological boundaries of the problem, while the empirical corpus of the study comprises more than 1,000 publications from 20 Telegram channels of pro-Ukrainian and pro-Russian orientation for 2019–2025.

The relevance of the study is determined by the unprecedented information confrontation in the Ukrainian media space following the annexation of Crimea by the Russian Federation in 2014 and its radical intensification after the full-scale invasion in 2022. Telegram has become a key platform for news dissemination and public opinion formation in Ukraine: according to Internews Network, in 2024, 73% of Ukrainians used this messenger as their main source of news. At the same time, the functioning of Telegram channels outside traditional mechanisms of editorial control and moderation creates favorable conditions for the spread of manipulative content, which necessitates a systematic scientific analysis of the mechanisms of narrative formation and transformation in the digital environment.

The aim of the work is to identify and analyze the evolution of narratives in Telegram channels covering the Crimean issue during the period 2014–2025, to determine key strategies of manipulative influence and their transformation under the impact of socio-political factors.

The object of the study is the media discourse of Telegram channels devoted to the coverage of the Crimean issue. The subject is manipulative narratives and strategies of their construction in pro-Ukrainian and pro-Russian Telegram channels in the context of information confrontation.

The research methods include a complex of general scientific methods (analysis and synthesis, induction and deduction, comparison, generalization) and special methods: quantitative and qualitative content analysis, critical discourse analysis based on the methodology of T. van Dijk, lexical-semantic analysis, narrative analysis, and comparative analysis. The study is based on a comparison of two periods: pre-war (2019–2021) and wartime (2022–2025).

The first chapter systematizes theoretical approaches to the study of the concepts “Crimean question,” “narrative,” and “manipulation” in the context of media studies; examines the specifics of Telegram as a media platform; and substantiates the theoretical framework of the study based on the narrative paradigm theory of W. Fisher, framing theory of R. Entman, and critical discourse analysis of T. van Dijk.

The second chapter develops methodological tools for analyzing manipulative narratives in Telegram channels, including criteria for identifying pro-Ukrainian and pro-Russian channels based on lexical-semantic markers, substantiates the periodization of the study, and describes the procedure for forming the empirical base.

The third chapter examines the evolution of narratives in Ukrainian Telegram channels about Crimea from local issues in the pre-war period to militarized discourse after the full-scale invasion. A comparative analysis of thematic priorities, lexical characteristics, and tone across the two periods is conducted, and a case study of coverage of strikes on the Crimean Bridge as a key element of the de-occupation narrative is carried out.

The fourth chapter identifies and classifies manipulative strategies of pro-Russian Telegram channels (historical legitimization, “referendum”

legitimization, “rescue” strategy, “development and prosperity” narrative, war normalization, crisis communication, discrediting opponents, and denunciation) and pro-Ukrainian channels (legal delegitimization, documentation of repression, wartime heroization, crowdsourcing from the public, de-anonymization), and analyzes the transformation of these strategies after the beginning of the full-scale invasion.

The fifth chapter analyzes ethical dilemmas of journalistic responsibility in covering the Crimean topic in conditions of armed conflict, distinguishes between manipulation as the essence of pro-Russian discourse and manipulation as a tool in pro-Ukrainian discourse, examines dilemmas of source security, verification, language, and coordination with military structures, and formulates recommendations for self-regulation and strengthening societal information resilience.

The scientific novelty of the obtained results lies in the fact that, for the first time, a comprehensive analysis of the evolution of narratives in Telegram channels covering the Crimean issue for the period 2014–2025 has been carried out; criteria for identifying pro-Ukrainian and pro-Russian Telegram channels based on lexical-semantic markers have been developed; mechanisms of narrative transformation from local issues to militarized discourse under the influence of escalation of armed conflict have been identified. The methodology of critical discourse analysis has been improved with regard to messenger platforms as a specific type of media, the classification of manipulative strategies in the context of information confrontation, and approaches to analyzing ethical dilemmas of journalistic activity in wartime conditions.

The practical significance of the obtained results is determined by the possibility of their use in the activities of state bodies to optimize information policy regarding temporarily occupied territories, in the work of media editorial offices to improve standards of coverage of the Crimean issue, in media education

to develop critical thinking of audiences, and in international media diplomacy to counter Russian propaganda.

Keywords: Crimean question, Telegram channels, manipulative narrative, discourse analysis, framing, information confrontation, pro-Russian discourse, pro-Ukrainian discourse, media manipulation, lexical-semantic markers, militarized discourse, de-occupation, journalistic ethics, digital media, information warfare.